

Autorka: Zuzana Pavlíčková

Kam až zájdu návrhy na obmedzovanie prístupu k interrupciám?

Prvé návrhy na sprísnenie interrupcií z roku 2022 sa zamerali na dve osobitne zraniteľné skupiny žien.

Máj lásky čas, a tak nám z lásky k ženám poslanci a poslankyne predložili do parlamentu ďalšie návrhy na obmedzenie práv žien a ich prístupu k umelému prerušeniu tehotenstva. Obmedzovanie interrupcií tak na Slovensku naďalej ostáva témou aj v roku 2022.

Cieľom predkladateľov a predkladateľiek, aj keď to tak verejne nedeklarujú, je prístup k interrupciám natoľko obmedziť, že budú *de facto* na Slovensku zakázané. Hľadajú na to nové a nové spôsoby, kreatívne medze nekladú, a tak **otvoriť nový návrh zákona predložený do parlamentu** a dôvodovú správu k nemu, **je vždy ako otvoriť Pandorinu skrinku a čakať, čo z nej na práva žien zaútočí**. Doposiaľ posledné návrhy na sprísnenie interrupcií si za obeť, okrem žien vo všeobecnosti, brali dve zraniteľné skupiny žien. Tentokrát sa zamerali na ženy utekajúce pred vojnou na Ukrajine, medzi ktorými môžu byť aj obeť vojnových zločinov znásilnenia, a ženy trpiace psychickými problémami. Hoci tieto návrhy schválené neboli a nepostúpili ani do druhého čítania, len podčiarkujú postoje členov a členiek legislatívneho zboru k právam žien. Účel, postupne čo najviac oklieštiť prístup k interrupciám na Slovensku a uberať sa cestou Poľska, očividne svätí prostriedky.

A tak sa jeden z návrhov predložených na prebiehajúcej schôdzi parlamentu nešťítal schovať pokus o obmedzenie prístupu k interrupciám v čase, keď svet zaplavujú svedectvá a výpovede o znásilňovaní ukrajinských žien a dievčat ruskými vojakmi, pod „riešenie vágnej situácie v oblasti potratovej turistiky na Slovensku“. Argumentáciu potreby ochrany života, zakázaním prístupu k interrupciám cudzinkám, jeho autori opierajú o „absurditu“, že na výrub stromu na vlastnom pozemku sa požaduje povolenie od obce, ale na zabitie nenarodeného dieťaťa sa nevzťahujú žiadne obmedzenia.

Autorka: Zuzana Pavlíčková

Absurdným však je prirovnávať rozhodovanie sa ženy v otázke súvisiacej s jej osobnou autonómiou, právom na zdravie a reprodukčné zdravie a právom na súkromný život, k rozhodovaniu vlastníka pozemku o výrube stromu. Ukrajinky utekajúce na Slovensko pred vojnou sú v osobitne zraniteľnej situácii a ich práva si vyžadujú náležitú ochranu. Ak sú alebo sa ocitnú v situácii, že sa rozhodnú podstúpiť interrupciu, ich prístup k nej sami o sebe sťažujú nedostatočné informácie o zdravotníckych zariadeniach, ktoré im tento zákrok môžu vykonať, geografická nedostupnosť služieb reprodukčného zdravia (obzvlášť v niektorých regiónoch Slovenska), jazykové bariéry a finančná bariéra spojená s vysokým poplatkom za vykonanie umelého prerušenia tehotenstva na žiadosť ženy. V tejto situácii sa v parlamente ocitol zákon, ktorý im chcel ponechať prístup k umelému prerušeniu tehotenstva len, ak bude ohrozený ich život alebo zdravie alebo zdravý vývoj plodu, alebo ak ide o geneticky chybný vývoj plodu. **V čase, keď sme ako spoločnosť mali diskutovať o zavedení znásilnenia ako samostatného dôvodu na vykonanie umelého prerušenia tehotenstva hradeného z verejného zdravotného poistenia, vrátane žien žiadajúcich na Slovensku o dočasné útočisko, mali znásilnené Ukrajinky úplne stratiť právo rozhodnúť sa.** A hoci sa návrh zákona tváril, že rieši vágnu situáciu spojenú s „potratovou turistikou“ na Slovensku, priamo v dôvodovej správe odôvodnil aktuálnosť problematiky s prepojením na ukrajinské ženy, utekajúce pred vojnou, ktoré sú údajne „lákané na vykonanie potratov na Slovensku“. Akoby to na tom našom Slovensku bolo také jednoduché...

Druhý návrh zákona z tejto oblasti úplne „prekopával“ podmienky prístupu na vykonanie umelého prerušenia tehotenstva, napr. vypustením možnosti vykonať umelé prerušenie tehotenstva bez udania dôvodu na žiadosť ženy, či obmedzením vykonávania umelého prerušenia tehotenstva, ak je ohrozený život alebo zdravie ženy len na prípady, ak nie je možné inak zachrániť život matky alebo nie je možné inak zabrániť trvalému a vážnemu poškodeniu zdravia matky. Aký by mal tento návrh, v prípade jeho schválenia, dopad na zdravie a životy žien sa dá ilustrovať na tragédiách z Poľska, kde sa životy žien postupne stávajú obeťami prísnej interrupčnej legislatívy. Dôvodová správa totiž spresňuje, že majú byť použité všetky iné medicínske možnosti, ako zabrániť umelému prerušeniu tehotenstva. Tento návrh zákona však atakoval aj ženy s psychickými poruchami, ktoré možno zaradiť pod zoznam chorôb, syndrémov a stavov, ktoré sú zdravotnými dôvodmi pre

Autorka: Zuzana Pavlíčková

umelé prerušenie tehotenstva podľa súčasnej vyhlášky k zákonu o umelom prerušení tehotenstva. Uvádza totiž v dôvodovej správe, že ustanovenia umožňujúce vykonanie umelého prerušenia tehotenstva pre ohrozenie zdravia matky sa začali „v praxi zneužívať“ v prípadoch „psychických ťažkostí a nepohody matky“. Spresňuje interpretáciu zákona o umelom prerušení tehotenstva tak, že za dôvod pre umelé ukončenie tehotenstva sa neuznávajú „psychické ťažkosti a psychická nepohoda matky“. Súčasná legislatíva však pri psychiatrických chorobách, syndrómoch a stavoch, ktoré predstavujú zdravotný dôvod na vykonanie umelého prerušenia tehotenstva uvádza napr. psychózy, ťažšie formy psychopatie, obsedantnú neurózu ženy či závažné formy sexuálnych deviácií jedného z rodičov, ak sú dedične prenosné. Je ťažké si predstaviť, ako ženy alebo lekári zneužívajú tieto diagnózy, aby mala žena bezplatný prístup k interrupcii zo zdravotných dôvodov. Ešte ťažšie si je predstaviť, ako tieto diagnózy niekto môže degradovať iba na „psychickú nepohodu matky“. **Pandorina skrinka v máji 2022 mohla teda výrazne sťažiť prístup k interrupciám pre osobitne zraniteľnú skupinu žien trpiacu vážnymi chorobami psychického zdravia.**

Jednotlivými návrhmi ženy na Slovensku opakovane čelia pokusom o obmedzovanie prístupu k interrupciám. Prax ukazuje, že pokusy o plošné obmedzenie dopĺňajú pokusy alebo iniciatívy o ich obmedzenie pre vybrané skupiny žien. Jeden z nich sa „úspešne“ podarilo presadiť spoplatnením umelého prerušenia tehotenstva ženám nad 40 rokov, zmenou vyhlášky k zákonu o umelom prerušení tehotenstva od marca 2021. Vyšší vek ženy sa už teda nepovažuje za zdravotnú indikáciu na vykonanie umelého prerušenia tehotenstva, čo sa odrazilo aj v štatistike počtu vykonaných umelých prerušení tehotenstva na Slovensku zo zdravotných dôvodov za rok 2021. Kým interrupcie zo zdravotných dôvodov tvorili v posledných 5 rokoch pravidelne medzi 8,7 % až 9,4 % umelých prerušení tehotenstva, v roku 2021 nastal pokles na 5,6 %, ktorý aj Národné centrum zdravotníckych informácií dáva do súvislosti so zmenou legislatívy, na základe ktorej počatie po 40. roku veku ženy nie je zdravotným dôvodom. Zmena vyhlášky tak v jednom roku mohla mať dopad na prístupnosť interrupcie pre približne 500 žien, z ktorých nie všetky boli pravdepodobne v situácii, aby si mohli finančne dovoliť podstúpiť umelé prerušenie tehotenstva na vlastnú žiadosť. Osobitne, ak patria k ženám nad 40 rokov ohrozeným chudobou, vylúčeným a marginalizovaným skupinám žien. Prvé návrhy z roku 2022 (lebo už teraz

Autorka: Zuzana Pavlíčková

možno predvídať, že nebudú jediné), sa pokúsili rozšíriť tento okruh o ďalšie z nás.

Na opakované pokusy o sprísnenie legislatívy regulujúcej umelé prerušenie tehotenstva a na problematiku prístupnosti k umelému prerušeniu tehotenstva v roku 2021 poukazuje Slovenské národné stredisko pre ľudské práva aj vo svojej [Správe o dodržiavaní ľudských práv vrátane zásady rovnakého zaobchádzania v Slovenskej republike za rok 2021](#).

